

Bedriftenes motiver, erfaringer og oppfølging

Fafo Østforum-seminar, 27.10.09

Jon Horgen Friberg, Mona Bråten og Anne Mette Ødegård

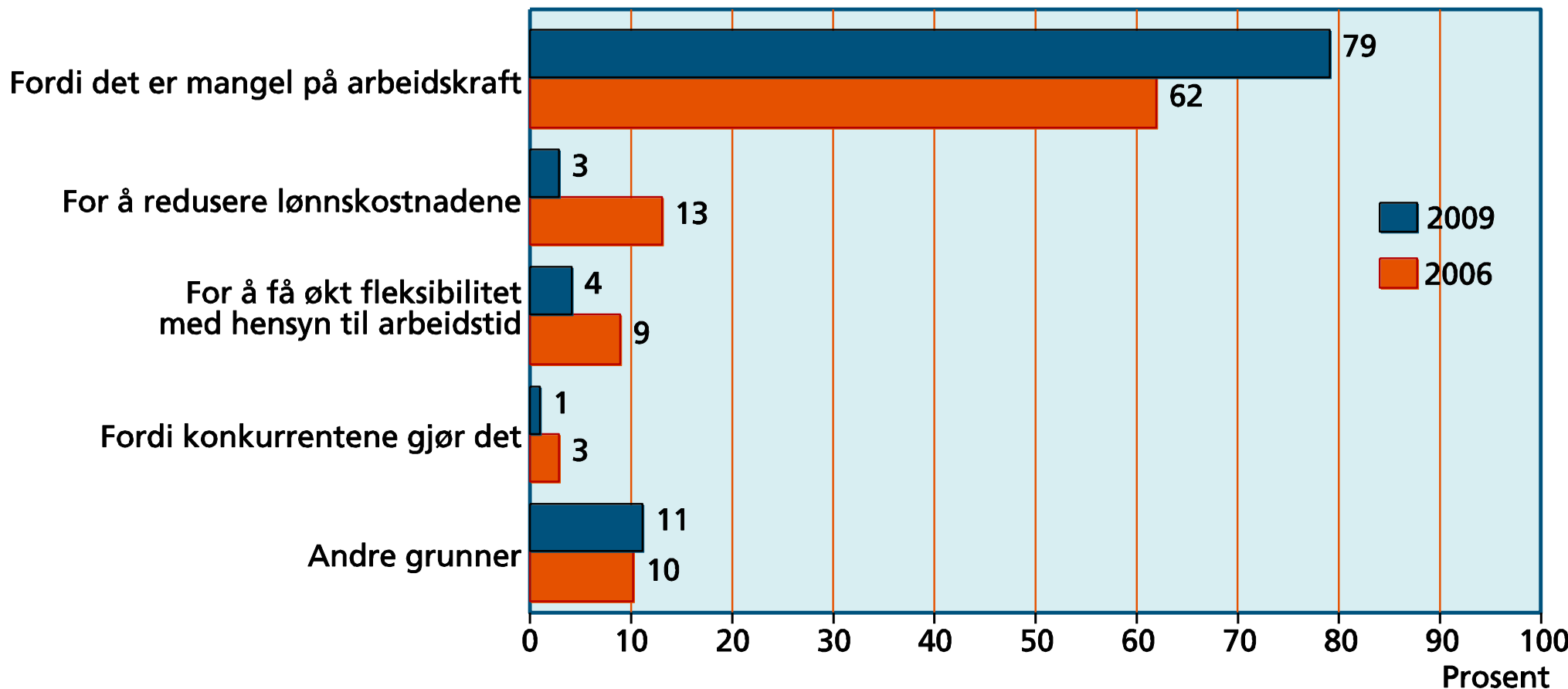
Strategiske vurderinger rundt bruken av østeuropeisk arbeidskraft

Har bedriftenes særskilte motiver for å rekruttere østeuropeisk arbeidskraft?

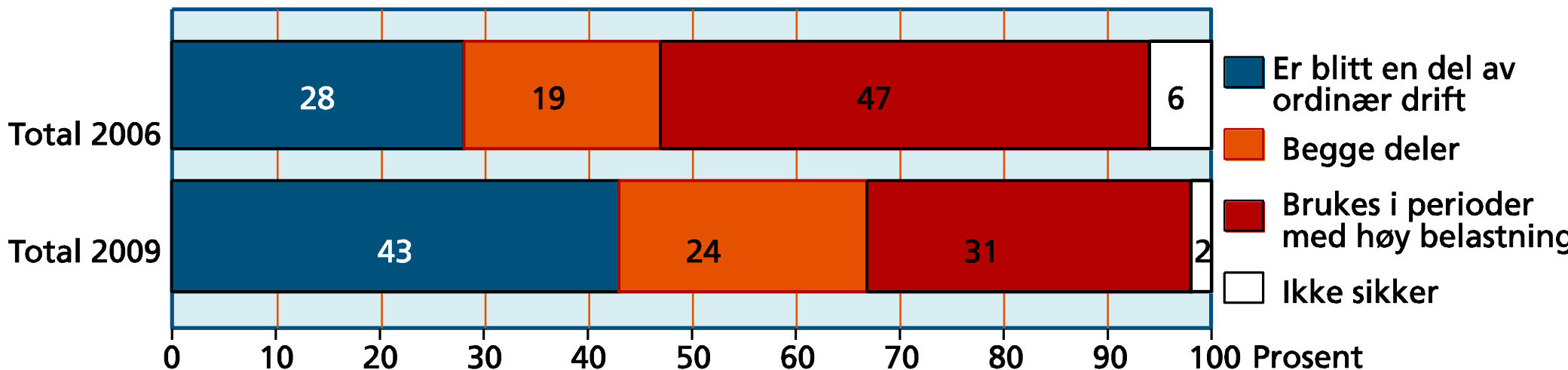
Inngår de østeuropeiske arbeidstakerne i bedriftenes ordinære produksjon på linje med andre arbeidstakere?

Har bedriftenes strategier endret seg mellom 2006 og 2009?

Hva oppgir bedriftene som viktigste motiv for å benytte østeuropeisk arbeidskraft?

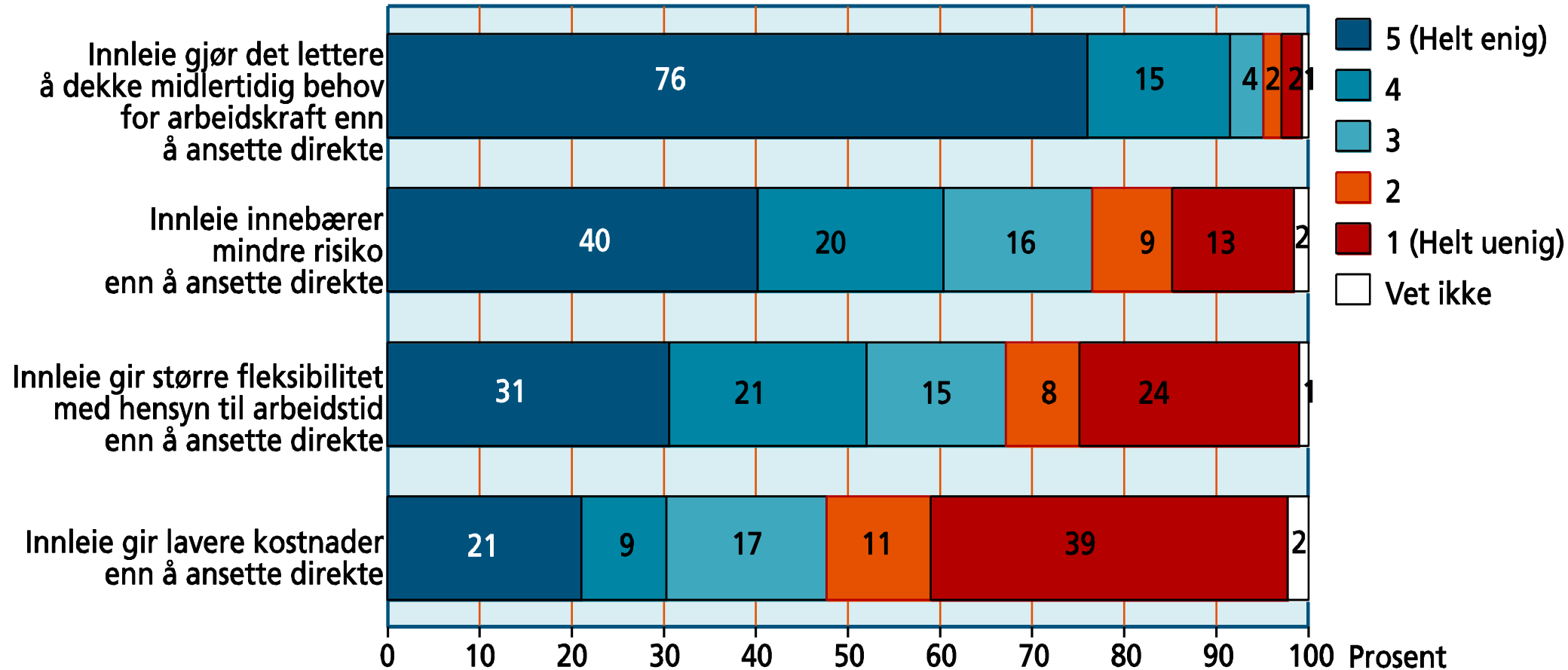

Er de østeuropeiske arbeidstakere blitt en del av bedriftenes ordinære drift?

- Bygg og anlegg skiller seg ut – også med hensyn til *hva* slags type arbeid de utfører
- Sterk sammenheng med hva slags tilknytningsform de har til bedriften

Hvorfor velger mange bedrifter å leie inn framfor å ansette arbeidstakere fra Øst-Europa?

Et todelt bilde...

”Normalisering”

- Lavere lønn oppgis ikke lenger som motiv. Flere oppgir at de inngår i ordinær produksjon

Fortsatt fleksibilisering

- Utstrakt bruk av innleie og underentreprenører
- Brukes fortsatt i stor grad som fleksibel arbeidskraftreserve

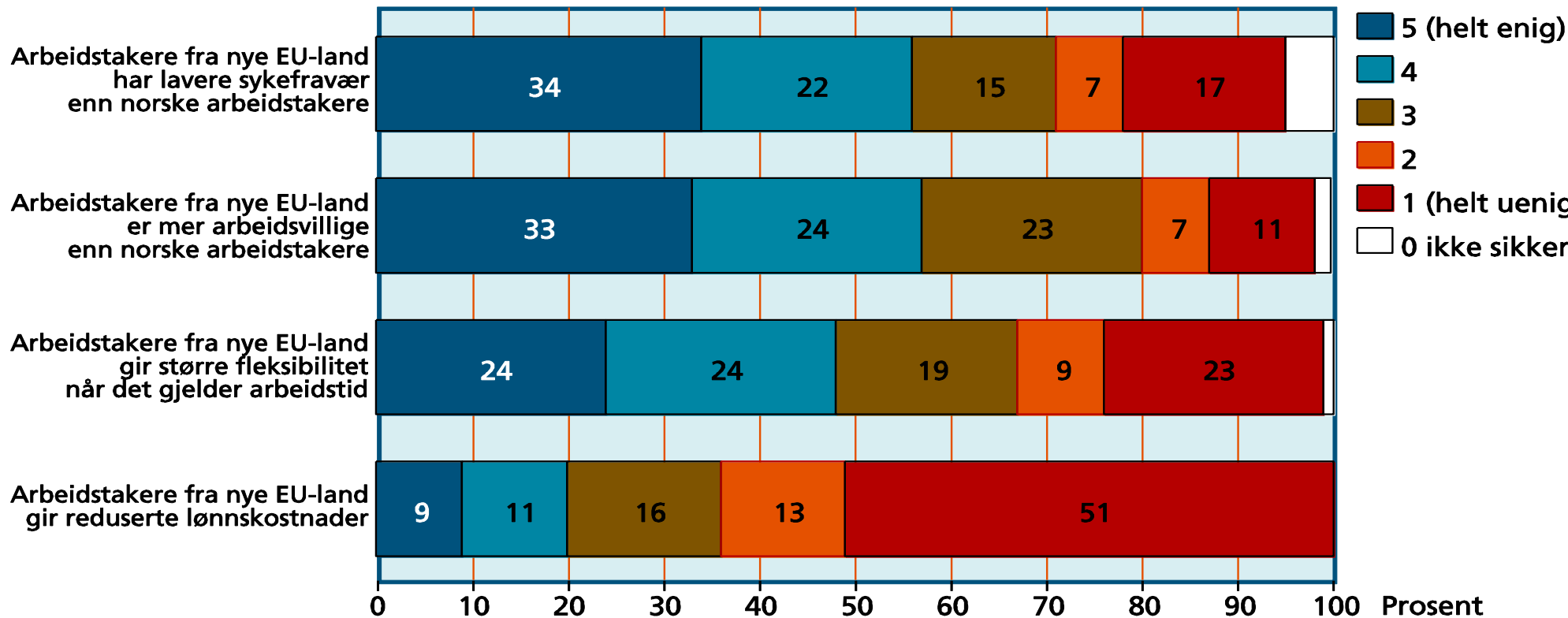
Doble arbeidskraftstrategier/ blandingsbruk mer vanlig

- Aner fortsatt konturene av et A- og B-lag: sikre, stabile jobber internt i bedriftene – usikre omskiftelige jobber i underleverandørmarkedet
- Innleie/underleverandør kan fungere som rekrutteringskanal til interne jobber?

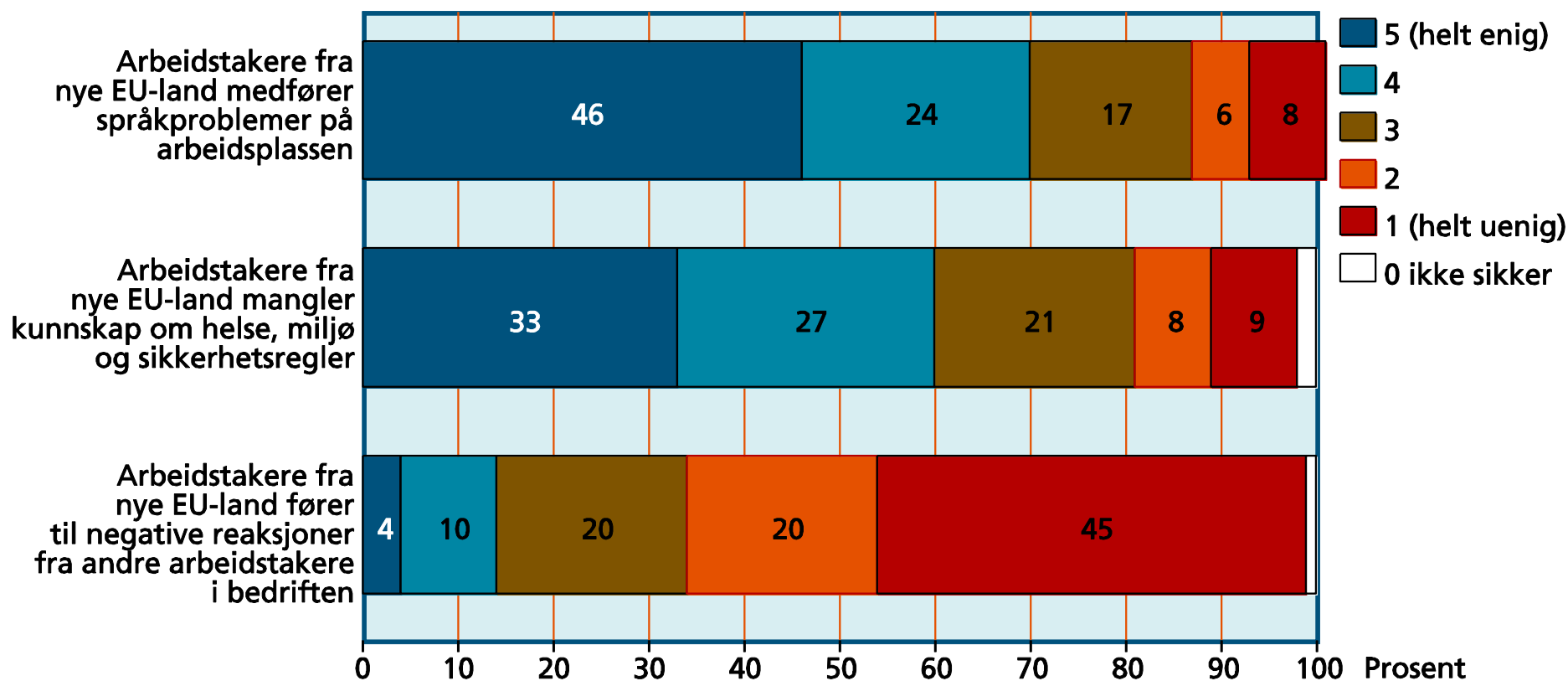
Erfaringer med bruk av østeuropeisk arbeidskraft

- ▶ Hvilke erfaringer har man gjort seg når det gjelder bruk av østeuropeisk arbeidskraft?
- ▶ Har det skjedd endringer i disse erfaringene i løpet av de siste tre årene?
- ▶ Hva slags tiltak har bedriftene iverksatt?

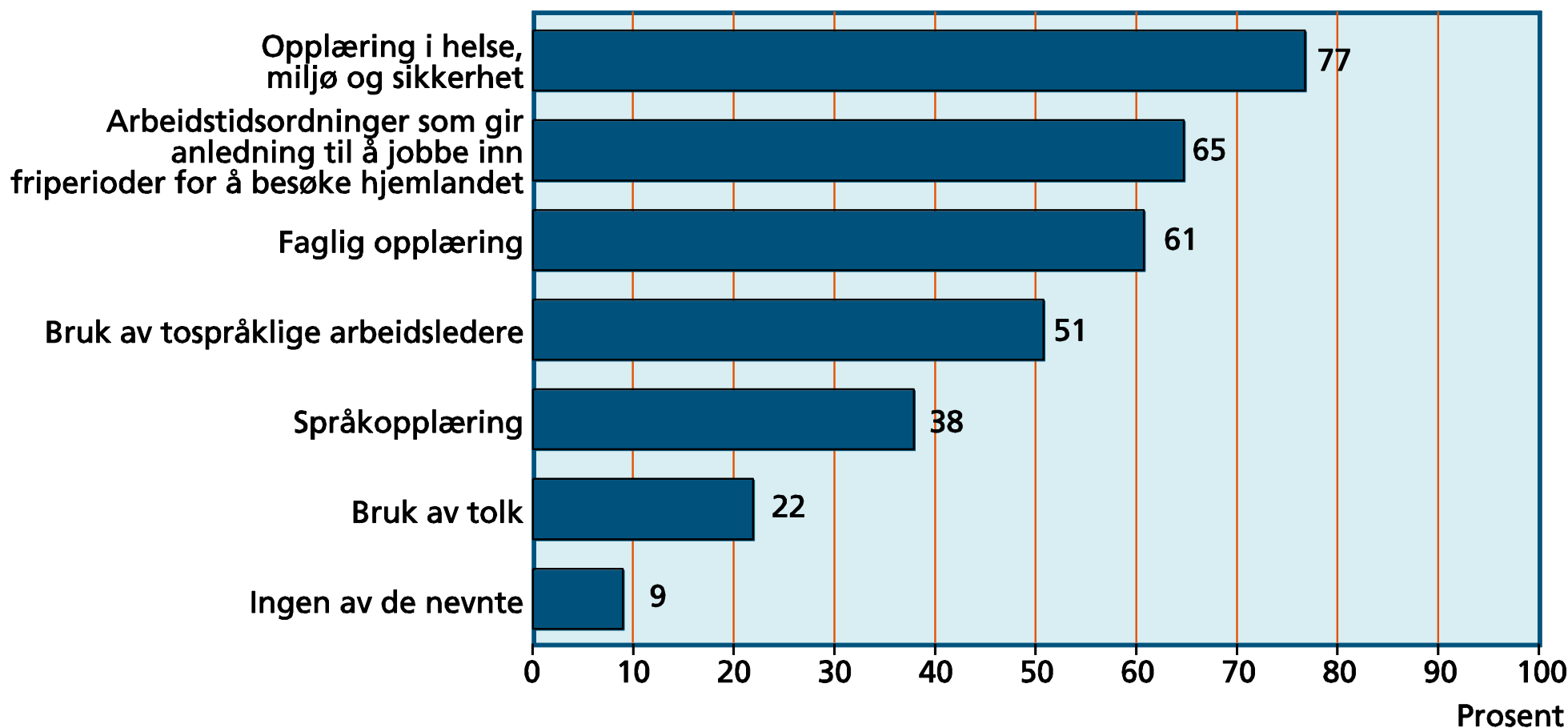
Vurderinger av effekter på produktivitet og lønnsomhet

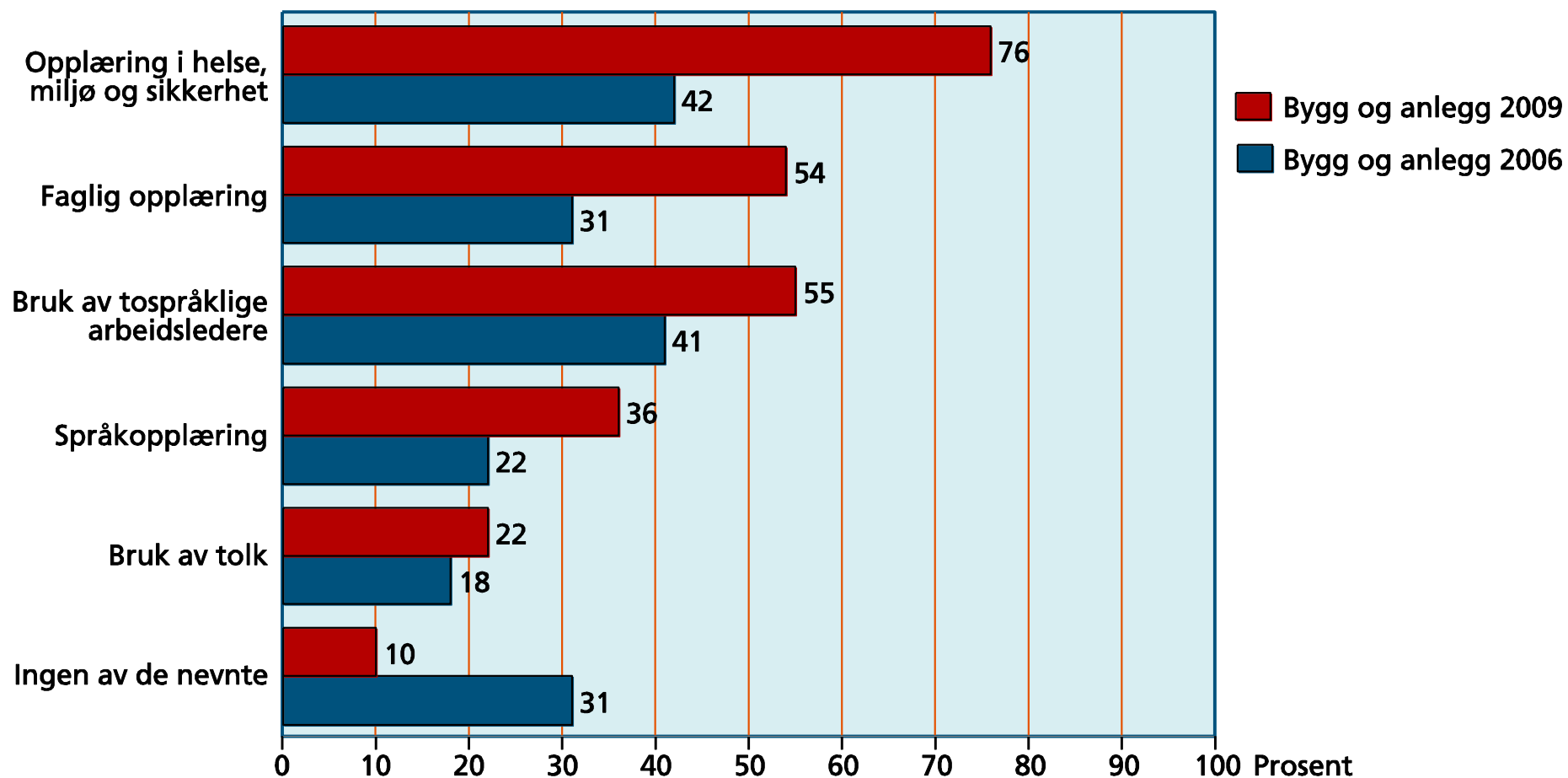
Hva skjer i møtet med norske arbeidsplasser?

Hva slags tiltak har bedriftene iverksatt?

Bygg og anlegg: flere har iversatt tiltak i 2009

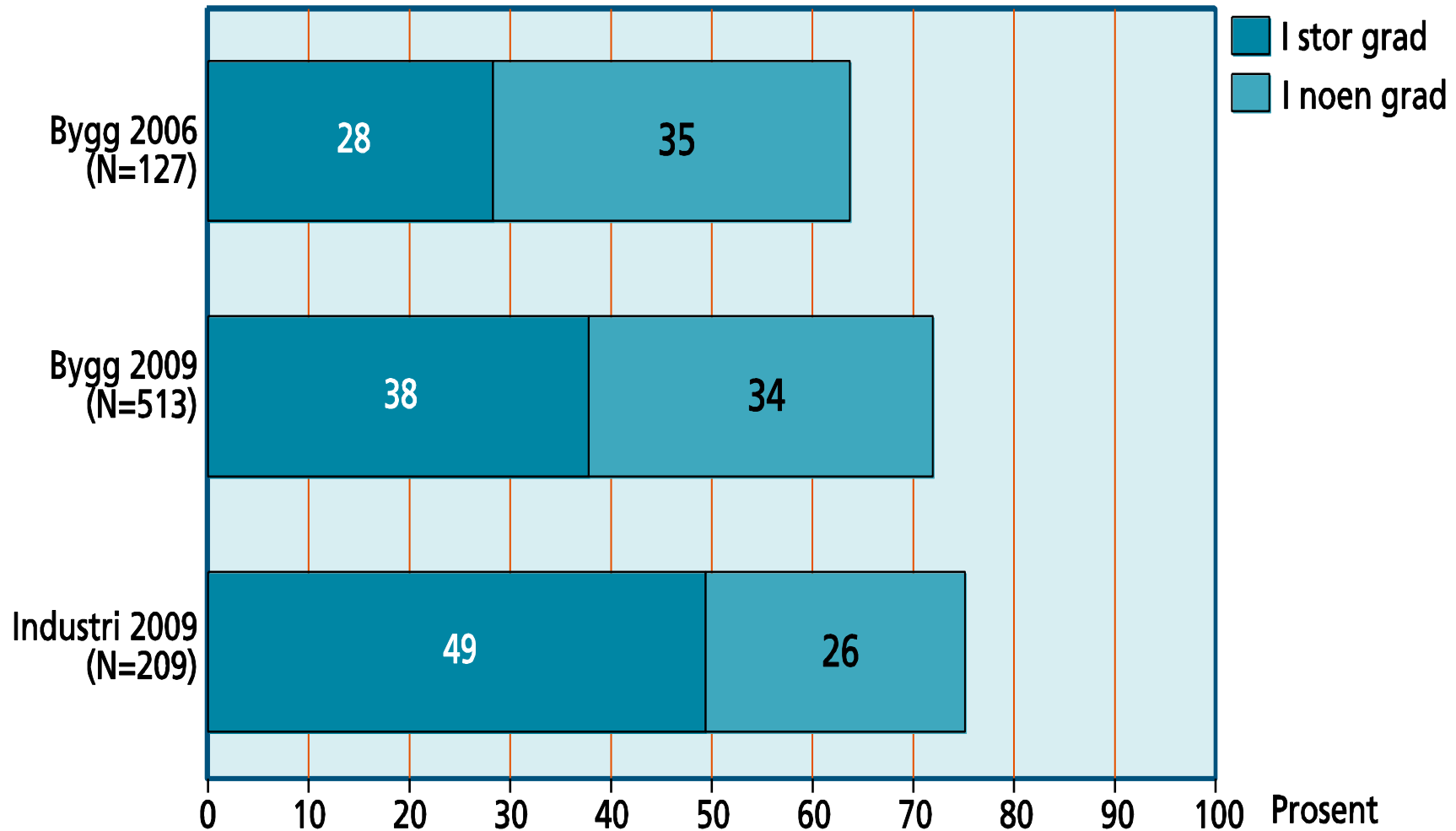
Erfaringer med bruk av østeuropeisk arbeidskraft

- ▶ Erfaringene har endret seg lite i perioden fra 2006 til 2009.
- ▶ Likevel; en nedgang i andelen som mener at de østeuropeiske arbeidstakerne er mer arbeidsvillige eller gir reduserte lønnskostnader.
- ▶ Flere svarer at språkproblemer og manglende kunnskap om HMS-regler skaper problemer.
- ▶ Realitetene har sunket inn: Flere bedrifter har iverksatt ulike opplæringstiltak for å imøtekomme disse problemene.

Følger bedriftene opp reguleringene?

- ▶ Nye reguleringer knyttet til overholdelse og kontroll med allmenngjøringsforskrifter
 - ▶ Tillitsvalgtes innsynsrett og oppdragsgivers plikt til å påse at allmenngjøringsforskriftene etterleves
- ▶ Bedriftene ble spurt om de stilte krav og om de kontrollerte lønns- og arbeidsvilkår hos underentreprenører og utleiefirmaer
- ▶ Bedriftene ble også spurt om hva slags inntrykk de hadde av overholdelse av allmenngjøringsbestemmelsene

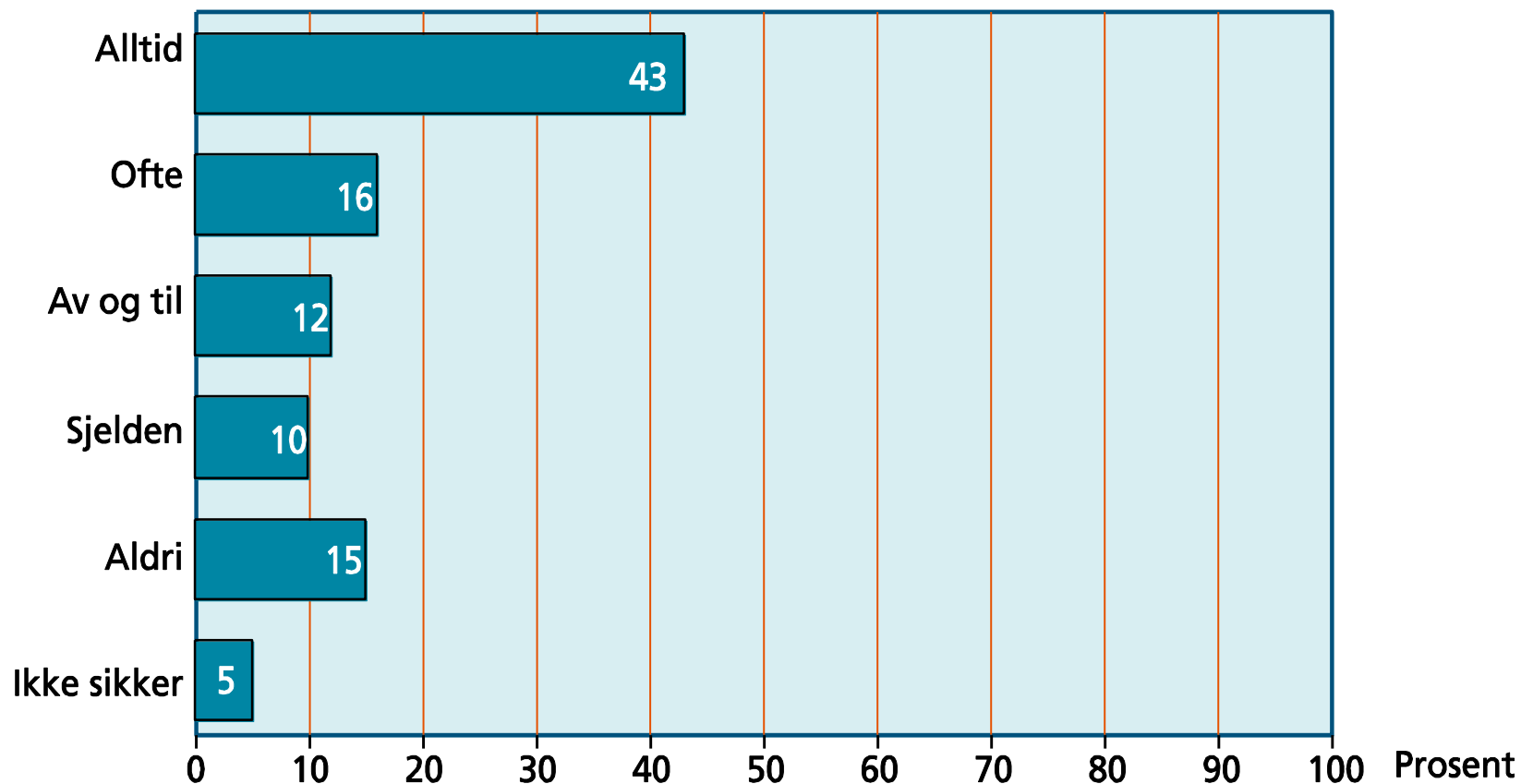
I hvilken grad har du inntrykk av at bedriftene i din bransje overholder forskriften om allmenngjøring?

Stiller bedriftene krav om bestemte vilkår?

- ▶ **54** prosent av bedriftslederne sa at de **alltid** stilte krav om bestemte lønns- og arbeidsvilkår for ansatte hos underentreprenører eller utleiefirmaer
- ▶ **12** prosent stilte **ofte** slike krav
- ▶ **23** prosent av bedriftslederne stilte sjelden (6 prosent) eller aldri (17 prosent) slike krav

I hvilken grad ba bedriftene om innsyn i lønns- og arbeidsvilkår hos underentreprenører og utleiefirmaer med ansatte fra de nye EU-landene?

Oppsummering

- ▶ Klare tegn på "normalisering" av bedriftenes syn på østeuropeisk arbeidskraft i takt med at flere ansettes internt og blir en del av ordinær drift
- ▶ Men flertallet av bedriftene bruker fortsatt østeuropeisk arbeidskraft (også som en fleksibel arbeidskraftreserve
- ▶ Flere svarer at språkproblemer og manglende kunnskap om HMS-regler skaper problemer.
- ▶ Drøyt halvparten av bedriftene stilte alltid krav om bestemte lønns- og arbeidsvilkår for ansatte hos underentreprenører eller utleiefirmaer. Under halvparten ba om innsyn på dette området.